

Programmaboekje

Cori Spezzati

Meerkorige kerkmuziek

van Giovanni Gabrieli (Venetië, 1555–1612)

en Heinrich Schütz (Dresden, 1585–1672)

**Schütz–Monteverdi Consort
en solisten o.l.v. Kees Kes**

- Vrijdag 11 mei 2012 om 20.30 uur
St. Petruskerk, Kerkplein 4 te Sittard
- Zondag 13 mei 2012 om 16.00 uur
Kerk St. Pieter–boven, Ursulinenweg 2 te Maastricht

entree € 12,50 – op vertoon van studentenpas of cjp € 7,50

reserveren via info@schutzmonteverdiconsort.nl of 0642664759

Over het SMC

Het Schütz-Monteverdi Consort is een ensemble van zangers en instrumentalisten dat zich toelegt op het uitvoeren van muziek uit de periode rond het jaar 1600, de late renaissance en de vroege barok.

Het SMC organiseert oude-muziek projecten waarin instrumentale en vocale partijen gecombineerd worden. Zoveel mogelijk wordt gewerkt met instrumenten die kopieën van 16e-17e eeuwse originelen zijn. De uitvoerenden zijn professionals en gevorderde amateurs die liefde voor oude muziek delen, waarbij het SMC met name ook beginnende professionals de mogelijkheid wil bieden te werken met koor en orkest.

Het SMC voerde eerder werken uit van o.m. Schütz (o.m. Weinachtshistorieën; Magnificat; Die sieben letzte Worte), Gabrieli, Willaert, Monteverdi. In november 2011 voerde het SMC een zeer geslaagde Limburgse première van het Kaiserrequiem van Johannes Fux uit.

Het Schütz-Monteverdi Consort brengt ditmaal een afwisselend programma met werken van Giovanni Gabrieli en Heinrich Schütz rondom het thema 'Cori Spezzati' – de gescheiden koren. Gabrieli was als musicus, componist en kapelmeester van de San Marco in Venetië de ontwikkelaar van de 'cori spezzati'. Heinrich Schütz was een aantal jaren bij Gabrieli in de leer.

Solo-zangers, vocale en instrumentale koren voeren een-, twee- en vierkorige werken uit van deze componisten onder leiding van dirigent Kees Kes. Zoals in die tijd gebruikelijk was maken de solisten deel uit van het koor.

Er wordt gemusiceerd op authentieke instrumenten zodat de luisteraar teruggevoerd wordt naar deze vervlogen tijden en kan kennismaken met de Venetiaanse pracht van Gabrieli en de verwerking daarvan door de Duitse componist Heinrich Schütz.

Dat deze muziek al bij zijn ontstaan veel indruk maakte, blijkt uit een verslag van de reis naar Venetië die de Engelsman Coryat in 1608 maakte:

“Op het feest van San Rocco, op zaterdag 6 augustus, hoorde ik in de ochtend en de middag de beste muziek ooit in mijn leven, zo goed dat ik er vrijwillig 100 mijl voor wilde lopen om zoiets te horen. Ik hoorde er muziek, vocaal en instrumentaal, zo goed, zo uitgelezen, zo zeldzaam, zo bewonderenswaardig, zo uitmuntend, dat alle vreemdelingen die nog nooit zoiets gehoord hadden perplex stonden. Maar hoe anderen erdoor geraakt werden weet ik niet; voor mezelf sprekend kan ik zeggen dat ik me op dat moment voelde alsof ik bij Sint Paulus was in de zevende hemel. Soms zongen er zestien of twintig man tezamen, met hun moderator om de orde te houden; en wanneer ze zongen speelden de musici ook. Soms speelden er zestien tegelijk op hun instrumenten, tien trombones, vier cornetti en twee viola da gambas van bijzondere schoonheid; soms tien, zes trombones en vier cornetti; soms twee, een cornetto en een viool.”

Zonder twijfel gaat het hier over de muziek van Giovanni Gabrieli, muziekmeester van de San Marco en de San Rocco. En twee jaar later zou hier ook zijn leerling, de Duitser Heinrich Schütz, rondlopen.

Programma (teksten en vertaling vanaf pagina 7)

- Heinrich Schütz (1585-1672):
Zion spricht: Der Herr hat mich verlassen (4-korig)
- Giovanni Gabrieli (ca. 1555-1612):
Beata es Virgo (a 6)
- G. Gabrieli:
Sonate Pian' e Forte (instrumentaal)
- G. Gabrieli:
Domine exaudi orationem meam (2-korig)
- H. Schütz:
Ist nicht Ephraim mein teurer Sohn (4-korig)
- H. Schütz:
So fahr ich hin zu Jesu Christ (a 5)
- H. Schütz:
Lobe den Herren, meine Seele (2-korig)

pauze

- H. Schütz:
Herr, unser Herrscher (Psalm 8)
- H. Schütz:
An den Wassern zu Babel - Psalm 137 (2-korig)
- H. Schütz:
Fili mi (bassolo met 4 trombones)
- H. Schütz:
Also hat Gott die Welt geliebt (2-korig)
- G. Gabrieli:
Jubilate Deo, omnis terra (a 11)
- G. Gabrieli:
Omnes gentes, plaudite manibus (4-korig)

Over de componisten

Giovanni Gabrieli (ca. 1557-1613)

Giovanni Gabrieli volgde in 1585 zijn oom en leraar Andrea Gabrieli op als eerste organist van de San Marco in Venetië. Na het overlijden van zijn oom in 1587 werd hij tevens kapelmeester en de belangrijkste componist van werken voor de ceremoniële diensten in de San Marco.

Venetië kende in die tijd een grote bloei, die zich ondermeer uitte in grootschalige religieuze feesten, waarbij indrukwekkende muziek een belangrijke rol speelde.

Gabrieli had de beschikking over grote groepen virtuoze zangers en instrumentalisten, waarvoor hij voor die tijd zeer vernieuwende muziek schreef. De belangrijkste instrumenten

waren, naast de orgels, de cornetti en de trombones, aangevuld met in klankkleur contrasterende strijkinstrumenten.

De musici stonden meestal in groepen verdeeld op verschillende plaatsen in de kerk, waarbij elke groep een 'moderator' had die de coördinatie tussen de verschillende groepen verzorgde. Deze praktijk van de 'cori spezzati', de gescheiden koren, is niet uniek voor Venetië maar ontwikkelde zich daar wel tot een absoluut hoogtepunt. Adriaan Willaert, de uit de Nederlanden afkomstige voorganger van Andrea Gabrieli, ontwikkelde uit het gebruik om de twee orgels in de San Marco met hun bijbehorende koren van zangers en instrumentalisten beurtelings delen van een compositie te laten vertolken, een tweekorige stijl waarbij de koren op ingewikkelder wijze op elkaar inspeelden dan beurtzang. Deze stijl werd verder door Andrea en vooral door Giovanni Gabrieli ontwikkeld, waarbij het aantal koren tot wel 6 kon oplopen. Deze koren stonden verspreid in de San Marco (of in andere gebouwen, zoals de Scuola Grande di San Rocco) opgesteld, waarbij de ruimtelijke akoestiek van de San Marco voor een verdere betovering van de luisteraar zorgde.

Giovanni Gabrieli gebruikte de meerkorigheid ook voor zijn puur instrumentale muziek, waarbij hij echo, imitatie, variatie, en andere vormen van responsen van het ene koor op het andere, nu dus in abstracte muziek gebruikte (immers, de instrumentale werken vertolken geen tekst, doch alleen een muzikale gedachte). Andere vernieuwingen waren het precies voorschrijven van de bezetting van de koren, en het aangeven van dynamiek (zoals in de door ons uitgevoerde *Sonate Pian e Forte*), en het bewust creëren van contrasten.

De vooruitstrevendheid van Gabrieli's muziek blijkt o.m. uit het loslaten van de strakke traditionele vormen, de grote emotionele zeggingskracht, en het geavanceerde gebruik van accoorden en harmonische doorgangen. De werken van Giovanni Gabrieli zijn in twee bundels gepubliceerd, de *Sacrae Symphoniae* (1597) en de posthuum uitgegeven *Canzone e Sonate* (1615). Zij vormen zondermeer het muzikale hoogtepunt van de Venetiaanse laat-

renaissance. Vanwege zijn vernieuwingen wordt aan Giovanni Gabrieli een grote invloed toegeschreven op de ontwikkeling van de westerse (orkest) muziek.

Dat zijn muziek toentertijd al een grote indruk maakte en over Europa bekend werd, blijkt o.m. uit de leerlingen die naar Venetië trokken om bij hem les te nemen – waaronder Heinrich Schütz.

Maar ook reizigers die om andere redenen in Venetië waren kwamen in aanraking met zijn muziek om er geheel door bevangen te worden, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het reisverslag van de Engelsman Thomas Coryat, die een concert in de Scuola di San Rocco meemaakte (zie voor vertaling pag. 2):

“The third feast was upon Saint Roches day being Saturday and the sixth day of August, where I heard the best musicke that ever I did in all my life both in the morning and the afternoone, so good that I would willingly goe an hundred miles a foote at any time to heare the like. This feast consisted principally of Musicke, which was both vocall and instrumental, so good, so delectable, so rare, so admirable, so superexcellant, that it did even ravish and stupifie all those strangers that never heard the like. But how others were affected with it I know not ; for mine owne part I can say this, that I was for the time even rapt up with Saint Paul into the third heaven. Sometimes there sung sixeteene or twenty men together, having their master or moderator to keepe them in order ; and when they sung, the instrumentall musitians played also. Sometimes sixeteene played together upon their instruments, ten Sagbuts, foure Cornets, and two Violdegambaes of an extraordinary greatness ; sometimes tenne, sixe Sagbuts and foure Cornets ; sometimes two, a Cornet and a treble viol”.

Sonate Pian’e Forte.

De Sonate Pian’ e Forte is één van de eerste composities waarbij een componist expliciet voorschreef wanneer zacht (piano) en wanneer hard (forte) gespeeld moest worden. Het werk maakt deel uit van de Sacrae Symphoniae, een bundel instrumentale en vocale muziekwerken voor kerkelijk gebruik in 1597 in Venetië uitgegeven. De twee ‘koren’, ieder uit 4 instrumenten bestaand, contrasteren in ligging (één hoog, één laag koor), maar dat is niet het enige contrast dat Gabrieli in dit werk gebruikt. Daarnaast zijn er contrasten tussen harde en zachte passages, tussen plechtige lange lijnen en korte ritmische figuren, tussen afwisselend en samenspelen van de koren, tussen spanning en ontspanning, en tussen stemmingen die Gabrieli o.m. met wisselende harmonieën teweegbrengt. De Sonate Pian’e Forte wordt als één van de meest geavanceerde werken van zijn tijd gezien.

Heinrich Schütz (1585-1672)

Heinrich Schütz, de belangrijkste Duitse componist uit de vroege barok, werd sterk door de Italiaanse muziek uit zijn tijd beïnvloed. Hij reisde twee maal naar Venetië om kennis te nemen van de nieuwste muzikale ontwikkelingen aldaar. De eerste maal, op kosten van een goedgevige landgraaf van Moritz, en tegen de zin van zijn ouders in, die wilden dat hij zijn rechtenstudie afmaakte, om les te nemen bij Giovanni Gabrieli. Na de dood van Gabrieli, na drie jaar onderricht, keerde hij terug naar Duitsland, vastbesloten om “die guten Grundlagen, die ich jetzt in der Musik geschaffen hatte, für mich zu behalten...bis ich sie noch weiter verbessert hatte”. Hij nam definitief afscheid van een juridische carrière, opnieuw tegen de “wiederholte und unaufhörliche Ermahnungen” van zijn familie in. Later, toen hij al een gevestigd componist was, reisde hij nogmaals naar Venetië. We weten dat hij op zijn tweede reis in contact is gekomen met Monteverdi, maar het is, gezien zijn status, onwaarschijnlijk dat hij les nam bij Monteverdi. Wel beïnvloedden de nieuwe ontwikkelingen in Venetië, waaronder de net ontstane opera, hem sterk. In zijn lange en vruchtbare leven schreef Schütz meer dan 500 werken. Bijna alleen de kerkelijke werken zijn overgebleven, Schütz’ opera’s zijn bijvoorbeeld verloren gegaan. De Italiaanse theatrale stijl van componeren is goed terug te vinden in Schütz kerkelijke werken. Vele van deze werken lijken wel “mini-opera’s”, waarbij de muziek de uitdrukking van de tekst, en vooral van de daarbij horende emoties, ondersteunt. Schütz nam vele Venetiaanse muzikale stijlen en technieken over, en gebruikte die in zijn muziek. Maar omdat de meeste van zijn werken voor de Lutherse dienst waren bedoeld, is de taal Duits, en niet het meer abstracte Latijn, en dit heeft een grote invloed op het karakter van de muziek. Daarnaast heeft het Lutherse geloof ook een somberder inslag dan het Katholieke geloof, maar dat zal niet de enige reden zijn geweest voor het feit dat veel van Schütz’ muziek een sombere en verdrietige, maar ook troostend karakter heeft. Velen denken dat de 30-jarige oorlog in Duitsland, de godsdienstoorlog die het land uitputte en veel lijden veroorzaakte, een andere reden was. Tijdens zijn werk als componist en kapelmeester bij de keurvorst van Saksen moest Schütz bijvoorbeeld zijn gebruik van musici ernstig beperken, omdat de financiële middelen tekortschoten voor de grote meerkorige werken, die hij in navolging van Gabrieli eerder schreef. Maar ook het vroegtijdig overlijden van zijn vrouw, hem met 2 dochtertjes van 2 en 4 jaar achterlatend, heeft hem in zijn componeren beïnvloed, en hem ertoe gebracht muziek te schrijven waarin hij troost probeerde te vinden. Schütz is verder bekend door zijn tekstuitbeelding, een ander aspect waarin hij sterk door de Venetiaanse stijl werd beïnvloed: de muziek verbeeldt de tekst. In dit concert brengt het SMC verschillende werken van Schütz, variërend van eenkorige en tweekorige vocale werken, en een werk voor solozanger en vier trombones (Fili mi Absalom, de klaagzang van koning David over de dood van zijn zoon Absalom – overigens met tekst in het Latijn), tot grootschalige vierkorige werken als Ist nicht Ephraim mein teuer Sohn, en Zion spricht.

Teksten en vertaling

H. Schütz: Zion spricht: Der Herr hat mich verlassen (Jesaja 49:14-16)

Zion spricht: der Herr hat mich verlassen,
der Herr hat mein vergessen.
Kann auch ein leiblich Mutter ihres Kindleins
vergessen,
dass sie sich nicht erbarme über den Sohn
ihres Leibes.
Und ob sie schon desselben ihres Kindleins
vergesse
will ich doch dein nicht vergessen.
Siehe, in meine Hände habe ich dich
gezeichnet.

Sion zegt: 'De HEER heeft mij verlaten,
Mijn Heer is mij vergeten.'
Maar kan een vrouw haar zuigeling vergeten

Of harteloos zijn tegen het kind dat zij
droeg?
Zelfs al zou zij het vergeten,

Ik vergeet jou nooit.
Ik heb je in mijn handpalm gegrift.

G. Gabrieli: Beata es Virgo

Beata es, virgo Maria, Dei Genitrix,

Quae credidisti omnia: perfecta sunt in te

Quae dicta sunt tibi: ecce exaltata es
Super choros angelorum
Intercede pro nobis ad Dominum Deum
tuum

Gezegend zijt gij, maagd Maria, uit wie God
geboren is,
Alle dingen die U voorspeld waren en die Gij
hebt geloofd,
zijn in U vervuld; zie, gij zijt verheven
boven de engelenkoren
Wees onze voorspraak bij de Heer uw God.

G. Gabrieli: Domine exaudi orationem meam

Uit de 'Sinfonie sacre' 1597

Domine exaudi orationem meam
Et clamor meus ad te veniat
Non avertas faciem tuam a me
In quacumque die tribulor
Inclina ad me aurem tuam
Invocavero te
Exaudi me velociter

HEER, hoor mijn gebed,
Laat mijn hulpkreet u bereiken.
Wend uw gelaat niet van mij af
Nu ik in nood verkeer
Neig uw oor naar mij
Ik roep u aan
Antwoord mij haastig

H. Schütz: Ist nicht Ephraim mein teurer Sohn

Psalmen Davids, op. 2 Nr 19, Dresden 1619 (SWV 40) Jeremia 31:20

Ist nicht Ephraim mein teurer Sohn
und mein trautes Kind?
Denn ich gedenk noch wohl daran,
was ich ihm geredet habe.
Darum bricht mir mein Herz gegen ihm,
dass ich mich sein erbarmen muss, spricht
der Herr.

Is Efraim niet mijn geliefde zoon,
is hij niet mijn oogappel?
Telkens als ik over hem spreek rijst
zijn beeld in mij op,
Dan breekt mijn hart om hem.
Ik móet mij over hem ontfermen – spreekt
de HEER.

H. Schütz: So fahr ich hin zu Jesu Christ - SWV 379

So fahr ich hin zu Jesu Christ
Mein Arm tu ich ausstrecken
So schlaf ich ein und ruhe fein
Kein Mensch kann mich aufwecken
Denn Jesus Christus, Gottes Sohn
Der wird die Himmelstür auftun
Mich führen zum ewigen Leben

Zo reis ik naar Jezus Christus
Ik strek mijn arm uit
Zo slaap ik in en rust ik zacht
Niemand kan mij wekken
Want Jezus Christus, Gods zoon
Zal de deur van de hemel opendoen
En mij tot het eeuwige leven leiden.

H. Schütz: Lobe den Herren, meine Seele - Psalm 103

Lobe den Herren, meine Seele,
und vergiss nicht was er dir Guts getan hat.

Der dir alle deine Sünde vergibet,
und heilet alle deine Gebrechen.
Lobe den Herren, meine Seele,
und vergiss nicht was er dir Guts getan hat.

Der dein Leben vom Verderben erlöset,
der dich krönet mit Gnad und
Barmherzigkeit.

Lobe den Herren, meine Seele,
und vergiss nicht was er dir Guts getan hat.

Prijs de HEER, mijn ziel,
En vergeet niet wat voor goeds hij u gedaan
heeft

Hij die u alle schulden vergeeft
En al uw kwalen geneest.
Prijs de HEER, mijn ziel,
En vergeet niet wat voor goeds hij u gedaan
heeft

Hij die uw leven verlost van het graf
Die u kroont met genade en barmhartigheid.

Prijs de HEER, mijn ziel,
En vergeet niet wat voor goeds hij u gedaan
heeft.

H. Schütz: Herr, unser Herrscher (SWV 449) - Psalm 8

Herr, unser Herrscher, wie herrlich ist dein
Nam in allen Landen,
Da man dir danket im Himmel.
Aus dem Munde der jungen Kinder und
Säuglinge hast du eine Macht zugerichtet
um deiner Feinde willen,
dass du vertilgest den Feind und den
Rachgierigen.
Denn ich werde sehen die Himmel, deiner
Finger Werk,
Den Monden und die Sterne, die du
bereitest .
Wass ist der Mensch, dass du sein
gedenkest, und des Menschen Kind, dass du
dich sein annimmst.

Du wirst ihn lassen eine kleine Zeit von Gott
verlassen sein,
Aber mit Ehren und Schmuck wirst du ihn
krönen.
Du wirst ihn zum Herren machen über
deiner Hände Werk; Alles hast du unter
Seine Füße getan:
Schaf und Ochsen allzumal, dazu wilden
Tier,

Die Vögel unter dem Himmel, und die Fisch
im Meer, und was im Meer gehet.
Herr, unser Herrscher, wie herrlich ist dein
Nam in allen Landen,

HEER, onze Heer, hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.
U die aan de hemel uw luister toont –
Met de stemmen van kinderen en
zuigelingen bouwt u een macht op tegen uw
vijanden
Om hun wraak en verzet te breken.

Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar
bevestigd,
Wat is dan de sterveling dat u aan hem
denkt, het mensenkind dat u naar hem
omziet?

U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,
Hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:
Schapen, runderen, al het vee, en ook de
dieren van het veld,

De vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.
HEER, onze Heer, hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

H. Schütz: An den Wassern zu Babel - Psalm 137

An den Wassern zu Babel sassen wir und
weineten
Wenn wir an Zion gedachten.
Unsre Harfen hingen wir an die Weiden die
drinnen sind,
Denn daselbst hiessen uns singen, die uns
gefangen hielten,
Und im unserm Heulen fröhlich sein:
“Lieber singet uns ein Lied von Zion!”
Wie sollten wir des Herren Lied singen in
fremden Landen?
Vergesse ich dein, Jerusalem, so werde
meiner Rechten vergessen.
Meine Zunge soll an meinem Gaumen
kleben, wo ich dein nicht gedenke,
Wo ich nicht lass Jerusalem mein höchste
Freude sein.
Herr, gedenke der Kinder Edom am Tage
Jerusalem, die da sagten:
“Rein ab, rein ab, bis auf ihren Boden.”

Du verstörete Tochter Babel, wohl dem der
dir vergelte, wie du uns getan hast.

Wohl dem der deine junge Kinder nimmet,
und zerschmettert sie an dem Stein.
Ehre sei dem Vater und dem Sohn und auch
dem heiligen Geiste,
Wie es war im Anfang, jetzt und immerdar
Und von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen.

Aan de rivieren van Babel,
Daar zaten wij treurend
En dachten aan Sion.
In de wilgen op de oever
Hingen wij onze lieren.
Daar durfden onze bewakers
Te vragen om een lied,
Daar vroegen onze beulen:
“Zing voor ons een vrolijk lied uit Sion”.
Hoe kunnen wij zingen een lied voor de
HEER op vreemde grond?
Als ik jou vergeet, Jeruzalem, laat dan mijn
hand de snaren vergeten.
Laat mijn tong aan mijn gehemelte kleven
als ik niet meer denk aan jou.
Als ik Jeruzalem niet stel boven alles wat mij
verheugt.
Gedenk, HEER, de dag van Jeruzalems val,
Toen het volk van Edom zei:
‘Breek af die stad, breek af, maak haar met
de grond gelijk.’
Babel, weldra wordt je verwoest.
Gelukkig hij, die wraak zal nemen
En jou doet wat je ons gedaan hebt.
Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt
En ze op de rotsen verplettert.
Ere aan de Vader en de Zoon en de Heilige
Geest
Zoals het was in den beginne, nu, en altijd
En van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen.

H. Schütz: Fili mi (SWV 269)

Fili mi Absalon,
quis mihi tribuat, ut ergo moriar pro te

Mijn zoon Absalom,
Och, dat ik in uw plaats gestorven ware,
Absalom, mijn zoon, mijn zoon!

H. Schütz: Aria 'Also hat Gott die Welt geliebt'

Also hat Gott die Welt geliebt dass er seinen
eingebornen Sohn gab,
Auf dass alle, die an ihn glauben, nicht
verloren werden, Sondern das ewige Leben
haben.

Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat
hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft,
opdat allen die in hem geloven niet verloren
gaan, maar het eeuwige leven hebben.

G. Gabrieli: Jubilate Deo, omnis terra – a 11

Jubilate Deo, omnis terra
Quia sic benedicetur homo, qui timet
Dominum;
Jubilate Deo, omnis terra
Deus Israel conjungat vos et ipse sit
vobiscum:
Auxilium de sancto tueatur vos, et de Sion:

Jubilate Deo, omnis terra
Benedicat vobis Dominus et Sion,
Qui fecit coelum et terram:
Jubilate Deo, omnis terra
Servite Domino, in laetitia,
Jubilate Deo, omnis terra.

Juicht God toe, heel de aarde
Want zo wordt de mens gezegend, die de
Heer vreest:
Juicht God toe, heel de aarde
De God van Israel verbindt u en zij met u:

Hij zende u hulp vanuit zijn heiligdom, en
van Sion uit bescherme hij u:
Juicht God toe, heel de aarde
De Heer van Sion zegene u
Die hemel en aarde gemaakt heeft:
Juicht God toe, heel de aarde
Dient de Heer in blijdschap,
Juicht God toe, heel de aarde.

G. Gabrieli: Omnes gentes, plaudite minibus à 16 voci – Psalm 47

Omnes gentes, plaudite manibus, iubilare
Deo
Quoniam Dominus excelsus, terribilis rex
magnus super omnem terram:
Subiecit populus nobis, et gentes sub
pedibus nostris:
Elegit nobis hereditatem, speciem Iacob,
quam dilexit:
Ascendit Deus in iubilo, et Dominus in voce
tubae:
Alleluia, alleluia.

Klap in de handen, alle volken, en juich God
toe
Want de HERE, de Allerhoogste, is geducht,
een groot Koning over de ganse aarde.
Volken dwong hij voor ons op de knieën,
naties legde hij aan onze voeten.
Hij koos voor ons een eigen land,
de trots van Jakob, het volk dat hij liefheeft.
Onder gejuich steeg God omhoog,
De HEER steeg op bij hoorngeschal.
Halleluja.

Dirigent

Kees Kes (Amsterdam 1977) besloot, na voltooiing van zijn studie Geosedie aan de HTS in Utrecht naar het conservatorium te gaan. Hij studeerde bastrombone en HAFABRA-directie aan het conservatorium van Amsterdam bij respectievelijk Raymond Munnecom en Danny Oosterman. Al tijdens zijn studie

remplaceerde hij op bastrombone bij diverse symphonieorkesten waaronder het Radio Symphonie Orkest, Nederlands Kamer Orkest, Noord Nederlands Orkest, Holland Symphonia, het Brabants Orkest, Limburgs Symphonieorkest en het Koninklijk Concertgebouw Orkest. Ook als dirigent ging hij aan de slag bij diverse

fanfareorkesten in Noord-Holland en Utrecht. Hiernaast dirigeerde hij op invalbasis bij diverse ensembles en orkesten. Recentelijk is hij aangesteld als 3e dirigent bij de musicalproductie ' Miss Saigon' in het Beatrixtheater in Utrecht. In 2007 besloot hij zich te specialiseren in barok en studeerde hij baroktrombone bij Charles Toet aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag. Hij gaf diverse concerten met het ensemble oude muziek van het Koninklijk Conservatorium maar ook met ensembles als I Buoni Antichi en Contrasto Armonico. Met het huidige project van het Schütz-Monteverdi Consort kan hij directie combineren met zijn passie voor oude muziek

Solisten

Sopraan

Veronika Juhász werd geboren in 1986 in Szeged, een "paprikastad" in het zuidelijk deel van Hongarije.

Momenteel studeert zij klassieke solozang aan het Conservatorium van Maastricht bij Frans Kokkermans, en piano bij Joop Celis.

Muziek maken en dan met name zingen maakt een heel groot deel uit van haar leven. Ze houdt van verschillende muziekstijlen; naast klassieke liederen en aria's staat vooral de romantiek dicht bij haar. Voor de toekomst is klassiek muziektheater maken een grote wens.

Alt

Barbara Schröder (1966) zingt sinds jaar en dag bij amateurkamerkooren mét ambitie, zoals kamerkoor Exaudi, Gulick vocaal ensemble en kamerkoor Lingua e Musica. Zij volgde zangles bij oa Jessica Ernst, Huub Ehlen en Ingrid Kappelle. Sinds 2008 maakt zij deel uit van het Schütz-Monteverdi Consort.

Tenor

Luke Mitchell (1990) komt uit Ipswich in het oosten van Engeland. Momenteel studeert hij aan het conservatorium in Maastricht waar hij bezig is met zijn bachelor klassieke zang bij Axel Everaert. Hij maakt gedurende het seizoen '11-'12 deel uit van het koor bij Opera Zuid maar zingt ook graag oratoria waarbij zijn favoriet 'die Schöpfung' van Haydn is.

Bas

Raoul Reimersdal uit Brunssum had als kind slechts één ambitie. Hij wilde later een groot geleerde worden. Pas op 20-jarige leeftijd, halverwege zijn rechtenstudie, kwam hij in aanraking met wat een tweede ambitie zou worden: zang. Al snel ontstond een liefde voor de klassieke zang. Hierdoor nam hij het besluit na afronding van zijn rechtenstudie een andere richting op te gaan, en zijn studie voort te zetten aan het conservatorium. Momenteel studeert deze 25-jarige bariton dan ook in het 3e jaar bij Frans Kokkelmans in Maastricht

Koor

Het koor van het Schütz-Monteverdi Consort bestaat uit gevorderde amateurs die hun liefde voor oude en barokmuziek delen. Zij bestuderen zelf de partituur. Tijdens de repetitie kan meteen aan het geheel gewerkt worden.

Het koor bestaat voor het huidige project uit de volgende leden:

Eerste Sopraan:

Monique Bogie, Regine Dittrich

Tweede Sopraan:

Christine Maessen, Joke Spruyt

Alt:

Karin Bijsterveld, Bernike Pasveer, Maria Lemmens

Tenor:

Wim Schouten, Ger Corstjens, Albert Philipaers

Bas:

Geert Bogie, Rense Hoekstra, Jan Köster

Instrumentalisten

Het Schütz-Monteverdi Consort werkt zoveel mogelijk met instrumenten die kopieën van zestiende en zeventiende eeuwse originelen zijn.

De instrumentalisten voor de voorjaarsconcerten 2012 zijn:

1e cornetto: Goedele Moons

2e cornetto: Gerard Doumen

Altgamba: Mieke Prinzen

Basgamba: Hildegard Moonen

Theorbe: Pieter Grommen

Alttrombone: Arnoud Arntz

Tenortrombone: Luc Ritzen

Tenortrombone: Theo Keltjens

Bastrombone: Bart Vroomen

Contrabas: Elly de Bruijn

Orgel: Peter Peters

Over de instrumenten

De *cornetto* is in essentie een houten buis met gaten waarmee met de vingers verschillende tonen gemaakt kunnen worden, aangeblazen door een trompetachtig mondstuk. De kromme cornetto (die inderdaad de vorm van een hoorn heeft, cornetto = hoorntje), is met leer of perkament omwikkeld dat met zeer harde lijm is gehecht aan het hout. Dit geeft het instrument zijn krachtige, stralende klank. De cornetto muto is een rechte houten buis, heeft een lager bereik, en klinkt zachter en omfloerster. Beide typen cornetto worden in dit concert gebruikt.

Cornetti waren tot in de 17^e eeuw zeer hooggeachte instrumenten waaraan belangrijke en virtuoze partijen toebedeeld werden. Vooral in de akoustiek van een kerk klinkt het instrument inderdaad hemels. In de 17^e eeuw overleden de virtuoze Venetiaanse cornettospelers door de pest, waarna het instrument althans in Venetië in onbruik raakte en zijn rol werd overgenomen door de viool.

De *viola da gamba* is een in onbruik geraakt strijkinstrument. In tegenstelling tot de *viola da braccio* (arm-viool) worden deze *violen* tussen de knie gespeeld. Net als bij de trombones is er een hele familie van instrumenten (diskant, alt, tenor, bas, en groot-bas). De basgamba, en in de tutt passages de violone (de contrabas gamba) spelen de baslijn, samen met het orgel (dat er akkoorden boven plaatst) – de basso continuo, die als fundament van de nieuwe barokmuziek zo belangrijk was geworden, en die een stuwende kracht aan de muziek geeft. In ons ensemble worden ook bas-, alt en discantgamba voor andere stemmen ingezet..

De *baroktrombone* verschilt van de moderne trombone, al is het principe – de mogelijkheid om alle chromatische noten te spelen door verlenging van de schuif – in 5 eeuwen ongewijzigd gebleven. Door de in vergelijking met de moderne instrumenten nauwere boring, de kleinere, meer trechtervormige beker, en het ketelvormige mondstuk met een brede rand en een abrupte, scherpe overgang tussen ketel en buis, is de klank weerbarstiger, ranker en dunner. De baroktrombone heeft een kleiner volume dan de moderne trombone, en een klank die goed mengt met die van zang en strijkers. Gangbaar waren alt-, tenor-, en bastrombones, die in lengte en diameter van elkaar verschillen, waardoor ze verschillen in toonhoogte. Let op 'pook' van de bastrombone, nodig voor de laagste posities, waarvoor de arm te kort is.

Het Italiaanse *Organo di Legno* (orgel van hout) had omstreeks 1600 zijn hoogtepunt. In latere orgels werd meer met metalen pijpen gewerkt. Het orgel was essentieel als centraal organisatiepunt: het vormt, samen met een bas-strijkinstrument en evt. tokkelinstrumenten als het ware de centripetale kracht waarmee het ensemble bij elkaar gehouden wordt. Het orgel is gestemd in *Middentoonstemming*, een oude manier om orgels te stemmen. Het voordeel is dat sommige akkoorden dan zuiver zijn (wat het samenspelen met zangers en blazers vergemakkelijkt), het nadeel is dat andere akkoorden juist erg onzuiver zijn. Deze werden dan ook meestal gemedend (of voor speciale effecten

gebruikt). De moderne stemming is de gelijkzwevende stemming, waarin elk akkoord even (on)zuiver is.

Theorbe: Een bas-luit. Dit tokkelinstrument werd in de 16e eeuw in Italië ontwikkeld vanuit de luit, die al langer bestond en hogere registers kent en minder hard kan spelen. De theorbe voorzag in de behoefte om dramatische effecten te creëren in de muziek, ook bij grotere ensembles. De lange bassnaren brengen lage tonen voort, maar kunnen niet in toonhoogte worden gevarieerd: het aantal grondtonen is dus beperkt. De andere, kortere snaren, kunnen met de vingers worden ingekort (als bij de moderne gitaar) en zo kunnen accoorden worden gespeeld. Sommige theorbes hebben een lengte van wel twee meter om zo veel mogelijk volume te kunnen produceren, nodig voor grotere ruimtes en grotere bezettingen.

Geïnteresseerde nieuwe (project)leden kunnen contact opnemen via info@schutzmonteverdiconsort.nl

Dit concert werd mede mogelijk gemaakt door:

Gemeente Maastricht, Stichting Edmond Hustinx, Stichting Kanunnik Salden/Nieuwenhof

